

Demokraatit sinnerlugit Inatsisartunut ilaasortaq
Niels Thomsen
-/maani

§ 37.1 196/2011-mut Niels Thomsenimit sakiilluutip akiorneqarneranut tunngatil-lugu nangitsinertut apeqqutinut akissut.

Sakiilluut (TB) pillugu Inatsisartunut ilaasortap Niels Thomsenip nangitsinertut apeqqu-taanut qujassuteqarfigaara.

Sakiilluutip akiorniarneqarnera pillugu maannakkumut pilersaarutaasup sakiilluummik nappaateqartut ikilisinneqarnissaannut naleqqiullugu kissaataasutut sunniuteqarsiman-ginnera uparuarneqartutut ilumoorpoq. 2010-mi sakiilluummik napparsimalersimasut 116-inik amerlassusillit nutaat 1970-ikkunniilli aatsaat taamak qaffasitsigipput. Peqatigi-saanillu atuatigigiinni naggataamik soraarummeertussani meeqqat 8 %-iisa missaaniit-tut sakiilluummik tunillanneqarsimapput. 2011-mi septemberip 13-iata tungaanut sakial-luummik nappaatillit katillutik 89-inik amerlassuseqarput, taamaattumillu aamma sakial-luummik nappaatillit 2011-mi amerlassusaasa allannguuteqarani taamak qaffasitsiginis-saa naatsorsuutigineqartariaqarpoq. Meeqqat tunillatsissimasut amerlanerisa, kiisalu sakiilluummik nappaatillit nutaat amerlanersaasa tunillaassorsinnaasuunerisa takutip-paat, sakiilluummik nappaatillit kingusissukkut nassaarineqartartut, aammalu inuiaqati-giinni nappaat assut siaruaassimasoq.

Kisitsisit qulaani taaneqartut WHO-llu immikkut ilisimasaleqatigiivisa 2011-mi upernaak-kut innersuussutaat tunngavigalugit Nakorsaanerullu innersuussineratigut "Sakiilluut akiorniarlugu 2007-imiit 2012-imut Nuna tamakkerlugu iliuuseriniakkatut siunniussat"-mik iluarsaassinissaq nukingisaarutigisimavara inassutigisimallugulu, sakiilluuteqar-nermik akiuiniarnermut utaqqiisaagallartumik piffissamut 2012-imiit 2016-imut aningaa-sanik amerlanerusunik immikkoortitsisoqassasoq.

Sakiilluut tassaavoq nappaat, innuttaasuni equinerluttartog, taamaasilluni innuttaasut ilaat, amerlanertigut ajornerpaamik inissisimasut, sakiilluuteqalernissaminnut annertu-nerusumik navianartorsiorlutik. Tamatumani pineqarput nunaqarfimmiut, inuit angerlar-simaffimmini peqqinnissamut tunngasutigut ajortumik inissisimasut, suliffissaaleqisut, angerlarsimaffeqanngitsut, inuillu pujortartorujussuit imigassartortorujussuillu. Kalaallit Nunaanni sakiilluuteqarneq annertuumik annikillisinneqarsinnaavoq annikillisinneqas-sallunilu. Tamannali taamaallaat pisinnaavoq naalakkersuineri oqartussaasut, qitiu-sumik oqartussaasut, peqqinnissaqarfiup, innuttaasullu ataavartumik sivisuumillu anner-tuumik suliniuteqarnerisigut.

Annertusisamik suliniuteqarnissamik pisariaqartitsisoqassaaq, sivikinnerpaamik ukiuni quliugunartuni. Tamatuma kingorna suliniutit ingerlatiinnarnissaannut periusissat naam-mattut ingerlanneqassapput. Innuttaasut 100.000-ugaangata sakiilluutillit 50-it ataallugit amerlassusillinnut piffissami ukiut qulit iluini appartinneqarnissaat piviusumik angunia-gassaavoq.

28. oktober 2011
Sullapnr.2011-056685
All. Upp. Nr.743642

Postboks 1160
Oqa: 34 50 00
Allak: 32 55 05
3900 Nuuk
Email: pn@nanoq.gl
www.nanoq.gl

Taava apeqquteqaatit ataasiakkaarlugit akissavakka.

1. Tamanna tunngavigalugu Naalackersuisut qinnuigissavakka ilisimatitsissutigeqqulugu, sakiilluut pillugu paasititsiniaanissaminnut Naalackersuisut tigussaasunik kiisalu nalilersuinissamut sunik pilersaaruteqarnersut.

WHO-p innersuussutigisimasaa, maannakkut misissueqqaariaaseq unitsillugu tunillaasinnaasumik sakiilluuteqartut sapinngisamik piaarnerpaamik paasineqartarnissannut taakkulu tunillassimasinnaasaasa pimoorussilluni ujarneqartarnissaannut isumalluutigisat siunissami atorneqalernissaat aallaavigalugu apeqquteqartoqarpoq. WHO-p nalilerpaa tunillatsissimasut amerlanersaasa tunillaasinnaasumik sakiilluuteqartut pimoorullugu nassaariniarneqartarnerisigut nassaarineqarsinnaasut. Soorlu Niels Thomsenip eqqortumik uparuaraa, tamanna iluaqutaassappat inuit sakiillulersimanerminnik malussartut peqqinnissaqarfimmut misissortikkiartortutik saaffiginnittassapput. Tamatumani aapeqqutaavoq innuttaasut sakiilluut pillugu annertuumik ilisimasaqarnissaat eqqummaariffiginninnissaallu.

Pilersaarummut maannakkut atuuttumut atatillugu innuttaasunik paasisitsiniaanermut atorussanik arlalinnik suliarinnittoqarsimavoq, soorlu allagartarsuarnik, quppersakkanik, KNR-imi naatsuarakkuutaanik aallakaatitassianik, KNR-imi isiginnaarutikkut aallakaatitassianik, kingorna DVD-nngortillugit nuna tamakkerlugu napparsimmavinnut tamanut, atuakkanik atorniartarfinnut, Inerisaavimmut allanullu nassiusorneqarsimasunik. Tamakkua saniatigut misissueqqaarnerni, sakiilluummillu napparsimasunut, imaluunniit tunillatsissimasunut naatsorsuussanik atugassanik suliarinnittoqarsimavoq.

WHO-p innersuussutigisimavaa sakiilluut pillugu qaammarsaanerit sunniuteqartarneri siumut sammisumik misissorneqassasut. Qaammarsaanerit sunniutaasa nalilersornissaat soorunami pingaaruteqarlunnarpoq, ingerlaavartumik iluarsineqartarniassammata pitsannngorsarlugillu. Ilutigitilluguli iliuutsit isumalluutillu naliliinermut atorneqarsinnaasut oqimaalutarneqartarnissaat pisariaqarpoq. Nunatsinni Nakorsaaneqarfik iliuuseqarnermi tamatumani siunissaq isigalugu suut periarfissaanersut piviusorsiortuunersullu misissorneqarnissaannik suliniuteqarpoq.

2. Tamanna tunngavigalugu Naalackersuisunut ilisimatitsissutigeqqussuara, 2010-mi qanoq akulikitsigisumik sakiilluummut aallaavissuinerimut atatillugu misissortittussat takkutinngitsoortarsimanersut.

Innuttaasut akornanni sakiilluutip siammaannissaa pinngitsoortinniarlugu tunillatsissimasunik ujaasineq pingaarutilerujussuavoq. Tunillatsissimasunik ujaasineq unammillernartuavoq piviusoq aaqqiivigineqartariaqartoq. Sakiilluut pillugu periusissami nutaami najukkani isumalluutit nukittorsarneqarniarput, tunillatsissimasunik ujaasinerup nukittorsarneqarnissaa eqqarsaatigerpiarlugu.

Sakiilluummik nappaateqartut akornanniitarsimasut misissortikkiartunngitsoortartut qassiunerannik ataatsimut nalunaarsukkanik ullumikkut peqartoqanngilaq. Tunillatsissimasinnaasunik ujaasineq najukkani ingerlanneqartarpoq, tamatumunngalu tunngatillugu paasissutissanik qitiusumut maannamut nalunaarusiortoqartanngilaq. Siunissami assigiimmik nalunaarusiortarnissaq qulakkeerneqassaaq, aammalu tunillatsissimasinnaasunik ujarlernerup qitiusumit alaatsinaanneqarnissaata elektroniskiusumik ingerlanneqarta-

lernissaa periarfissaalissaaq. Sakialluuteqartunik elektroniskiusumik nalunaarsuisarne-
rup 2012-ip aallartisimalernerani atuutitinneqalernissaa naatsorsuutaavoq.

*3. Naalackersuisut ersersitsinerannik tamanna paasinninneq eqqortuuppat, Naalacker-
suisut qinnuivigissavakka ilisimatitsissutigeqqullugu, 2010-mi qanoq akulikitsigisumik
inuk sakialluummik tuniluussinnaanngitsumik nappaatilik passutsinnerup ingerlanneqar-
nissaanik aallarneerusussimanngitsoq, imaluunniit naammassinninnikkusussimanngit-
soq.*

Inuit sakialluummik tuniluussinnaanngitsumik nappaatillit sakialluummik tunillatsissima-
suupput, kisiannili napparsimasuunngillat allanillu tunillaasinnaanatik. Inuit sakialluum-
mik tuniluussinnaanngitsumik nappaatillit sakialluummut nakorsaammik ataatsimik sivi-
kinnerpaamik qaammatini arfinilinni katsorsarneqartarput. Katsorsarneqarnermi sakial-
luuteqalernissaa annikillisinneqartarpoq piivinneqarsinnaananili. Katsorsarneqanngippat
inersimasut tunillatsissimasut 10-15 %-ii inuunermi ilaani kingusinnerusukkut sakial-
luummik nappaateqalersarput. Sakialluummik tunilutinnngitsumik nappaateqartut kat-
sorsartinnerisigut pingaaruteqarpoq tunillatsissimasup katsorsarneqarusunnissaa
naammassillugulu katsorsarneqarnissaa, taamaanngippat sakialluutip bakteriaa nakor-
saatinut akiuussinnaalersarmat. Inuk katsorsarneqarnissaminut soqutiginninngippat taa-
va pitsaanagerusinnaavoq sakialluut nappaatigilivippagu aatsaat katsorsaaneq ingerlan-
neqarpat.

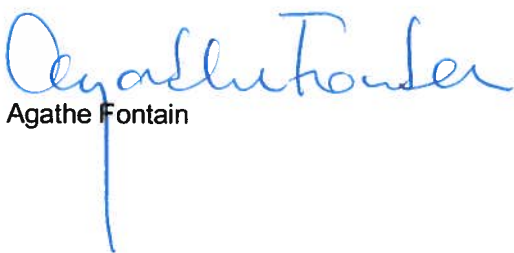
“Sakialluut akiorniarlugu 2012-imiit 2016-imut nuna tamakkerlugu iliuseriniakkatut siun-
niussat” ilaattut sakialluutip nappaatinut tunillaassortunut inatsisip ataanut ilanngunne-
qarnissaa naatsorsuutaavoq, taamaasilluni sakialluummik tunillaassuuttumik katsorsaa-
nermi pisuni immikkut ittuni pinngitsaaliisoqarsinnaalissalluni. Nalinginnaasumik katsor-
saanermi nakorsaait ator-neqartartut sakialluutip bakteriaannit akiorneqarsinnaalernis-
saat pinngitsoortinniarlugu taamatut iliortoqartarpoq.

Naalackersuisut suli isumagaat inuit tunillatsissimasut namminerli tunillaaqqissinnaan-
ngitsut tunillatsissimanerinek aallaavissiuineq katsorsaanerlu pinngitsaalinikkut ingerlan-
neqassanngitsoq. Taamatulli katsorsaasarneq nammineq najukkami aallaavissiuinernik
suliniuteqarnerit annertusarnerisigut ingerlanneqarsinnaasoq. Naalackersuisut pineqar-
toq siunissami malinnaaviginiarpaat, tamatumunngalu tunngasumik immikkut inatsisi-
liorsinnaaneq isumaliutersuutigalugu.

*4. Matumani innersuummut nassuiaataanerluni, sakialluutit pillugit malittarisassap ator-
neqarsimannginnera immikkut ilisimasallit WHO-meersut majimi 2010-mi Kalaallit Nu-
naannut tikeraarmata? Imaluunniit innersuussut imatut paasisariaqarnerluni, WHO-p
sakialluummut malittarisassaq najoqqutassatut naammattutut isiginngikkaa, "paasiumi-
nartumik, naatsunik ersarissunillu naqitanik malittarisassanik" peqaqqusaaneq eqqar-
saatigalugu immaqalu ilinniartitsineri atugassatut naammattutut isigisimanngikkaa?*

WHO'p immikkut ilisimasalittaasa nunatsinneereernerisa kingorna sakiilluut pillugu najoqqutassiaq naammassineqarpoq peqqinnissaqarfiullu Internetikkut nittartagaanut inisinnearluni. Naalakkersuisut isumaqarluinnarput atortussat pigineqartut paasiuminarut, naatsut ersarissumillu allatat malittarisassanik pisariaqartitsinermut naapertuuttut. Sakiilluut pillugu najoqqutassiap atorneqarnera tamatumuunakkullu pissarsissutaasartut nalilersussallugit siusippallaarpoq, 2011-mili sakiilluut pillugu pikkorissaatitsinermi peqataasunit peqqinnissaqarfimmilu sulisunit iluarisimaarneqarnera erserpoq.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga

Agathe Fontain